

Sygn. akt VII Pz 10/22

POSTANOWIENIE

Dnia 22 czerwca 2023 roku

Sąd Rejonowy Katowice – Zachód w Katowicach VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący: Sędzia Magdalena Niemiec

Sędziowie: Sędzia Karolina Bąk - Lasota

Sędzia Michał Kwiatkowski

po rozpoznaniu 22 czerwca 2023 roku w K.

na posiedzeniu niejawnym

w sprawie z wniosku M. F. (F.)

przeciwko Sądowi Okręgowemu w Krakowie

o zabezpieczenie roszczenia przed wszczęciem postępowania

w przedmiocie zażalenia wnioskodawcy na postanowienie Sądu Rejonowego Katowice-Zachód w Katowicach z dnia 18 sierpnia 2022 roku w przedmiocie oddalenia wniosku o wyłączenie sędziego od rozpoznania sprawy o sygn. VII Po-Uo 276/22

postanawia:

uchylić zaskarżone postanowienie i przekazać wniosek o wyłączenie sędzi Kai Królikowskiej do ponownego rozpoznania Sądowi I Instancji, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach instancji odwoławczej

Sędzia Karolina Bąk-Lasota Sędzia Magdalena Niemiec Sędzia M. K.

VII Pz 10/22

UZASADNIENIE

postanowienia z dnia 22 czerwca 2023 roku

W dniu 3 marca 2022 roku Sędzia Maciej Ferek złożył w Sądzie Rejonowym dla Krakowa – Nowej Huty w Krakowie wniosek o udzielenie zabezpieczenia przed wszczęciem postępowania polegającego na zobowiązaniu Sądu Okręgowego w Krakowie do zapłaty na jego rzecz kwoty 9488,43 złotych tytułem części niewypłaconego wynagrodzenia i dodatkowego wynagrodzenia rocznego za 2021 rok. W uzasadnieniu wniosku wskazał, że Sąd Okręgowy w Krakowie bezprawnie obniżył jego wynagrodzenie, gdyż w oparciu o uchwałę I. Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego z dnia 16 listopada 2021 roku, która nie jest Sądem Dyscyplinarnym, lecz sądem wyjątkowym. Wnioskodawca zwrócił uwagę, że okoliczność, że Izba Dyscyplinarna nie jest niezależnym i bezstronnym sądem potwierdził Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w Luksemburgu w S. wyroku z dnia 15 lipca 2021 roku w sprawie Komisja przeciwko Polsce (C-791/19). Nadto Europejski Trybunał Praw Człowieka w S. w wyroku z dnia 22 lipca 2021 roku w sprawie R. przeciwko Polsce (skarga nr (...)) jednogłośnie uznał, że funkcjonowanie I. Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego narusza art. 6 ust 1 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, zaś Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w Luksemburgu w postanowieniu z dnia 14 lipca 2021 roku wydanym w sprawie

Komisja przeciwko Polsce (C-204/21 R) zobowiązał Polskę do natychmiastowego zawieszenia stosowania przepisów krajowych odnoszących się do uprawnień I. Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego.

Postanowieniem z dnia 14 marca 2022 roku Sąd Rejonowy dla Krakowa – Nowej Huty w Krakowie przedstawił akta sprawy Sądowi Okręgowemu w Krakowie. Postanowieniem z dnia 7 czerwca 2022 roku Sąd Okręgowy w Krakowie na zasadzie art. 44² pkt 2 k.p.c. przekazał sprawę do rozpoznania Sądowi Rejonowemu Katowice – Zachód w Katowicach VII Wydziałowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych. W dniu 7 lipca 2022 roku do rozpoznania sprawy została wylosowana sędzia Kaja Królikowska.

Przed podjęciem jakichkolwiek czynności w sprawie pismem z dnia 1 sierpnia 2022 roku wnioskodawca złożył wniosek o wyłączenie ze sprawy Pani K. K., wskazując, że wydane przez w/w postanowienie będzie czynnością nieistniejącą w rozumieniu art. 6 ust 1 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, a zatem w rozumieniu ratyfikowanej umowy międzynarodowej, która jest częścią krajowego porządku prawnego. Z dalszej części wniosku wprost wynikało, że wnioskodawca kwestionuje sposób powołania Pani K. K. na stanowisko sędziego sądu rejonowego. Wnioskodawca zarzuca, że powołanie było bezskuteczne, gdyż nastąpiło bez wniosku Krajowej Rady Sądownictwa tj. organu opisanego w art. 187 ust 1 Konstytucji RP. Wnioskodawca powołał się na wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 22 lipca 2021 roku w sprawie R. przeciwko Polsce skarga nr (...), w którym zakwestionowano legitymację do działania Krajowej Rady Sądownictwa w składzie ukształtowanym z pominięciem przedstawicieli władzy sędziowskiej. Przytoczono także wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 6 października 2021 roku w sprawie o sygn. akt C -487/19, w którym stwierdzono, że sąd krajowy powinien uznać za niebyłe orzeczenia sądów wydane w składzie z osobą powołaną na stanowisko sędziego z rażącym naruszeniem norm stanowiących integralną część ustroju i funkcjonowania systemu sądownictwa, bowiem orzeczenia takiego nie można uznać za wydane przez niezawisły i bezstronny sąd. Wskazano, że podobnie orzekł Europejski Trybunał Praw Człowieka w sprawie z dnia 3 lutego 2022 roku. W ocenie wnioskodawcy w świetle przytoczonych orzeczeń utraciła swoją aktualność uchwała Sądu Najwyższego w składzie połączonych Izb Cywilnej, Karnej oraz Pracy i (...) z dnia 23 stycznia 2020 roku o sygn. BSA I 4110-1/20. Zdaniem wnioskodawcy w niniejszej sprawie kontrola spełnienia standardu bezstronności i niezawisłości sądu jest bezprzedmiotowa, gdyż nie mogłaby usankcjonować faktu, że Sąd złożony przez sędziego powołanego na urząd bez wniosku Krajowej Rady Sądownictwa nie jest sądem w rozumieniu art. 6 ust 1 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka. Wnioskodawca podał, że stanowisko to zostało potwierdzone przez Sąd Najwyższy w uchwale składu 7 sędziów z dnia 2 czerwca 2022 roku o sygn. I KZP 2/22. Zdaniem wnioskodawcy Pani K. K. wobec faktu, że w toku jej procedury nominacyjnej Krajowa Rada Sądownictwa nie złożyła wniosku o jej powołanie na stanowisko sędziego nie jest sędzią w rozumieniu art. 6 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności. W ocenie wnioskodawcy nie jest też osobą bezstronną.

W dniu 3 sierpnia 2022 roku K. K. złożyła oświadczenie, że nie zachodzą okoliczności o których mowa w art. 48 § 1 k.p.c. ani okoliczności, które mogłyby wywołać jakiegokolwiek wątpliwości co do bezstronności. Podała, że strony (ani ich przedstawiciele) nie są jej znani osobiście. Argumentację co do braku posiadania statusu sędziego postawiła ocenie sędziego referenta.

Postanowieniem z dnia 18 sierpnia 2022 roku Sąd oddalił wniosek o wyłączenie Przewodniczącej składu sędziowskiego – Sędzi Kai Królikowskiej od rozpoznania sprawy o sygn. VII Po-Uo 276/22. W uzasadnieniu postanowienia wskazano, że wniosek o wyłączenie od orzekania w sprawie K. K. na podstawie art. 49 §1 k.p.c. jest niedopuszczalny. Sąd rozpoznający wniosek zwrócił uwagę, że w dniu 15 lipca 2022 roku wszedł w życie przepis art. 42 a § 3 ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych zgodnie, z którym dopuszczalne jest badanie spełnienia przez sędziego wymogów niezawisłości i bezstronności z uwzględnieniem okoliczności towarzyszących jego powołaniu i jego postępowania po powołaniu, na wniosek uprawnionego, o którym mowa w § 6 (w postępowaniu cywilnym na wniosek strony), jeżeli w okolicznościach danej sprawy może to doprowadzić do naruszenia standardu niezawisłości lub bezstronności, mającego wpływ na wynik sprawy z uwzględnieniem okoliczności dotyczących uprawnionego oraz charakteru sprawy. Co istotne wyłączenie sędziego od orzekania w sprawie na podstawie art. 42 a § 3 Prawa o ustroju sądów powszechnych uprawnia wyłączonego sędziego do złożenia wniosku o ponowne rozpoznanie sprawy do Sądu Najwyższego (por.

§ 13 tego przepisu). Wskazuje to na całkowitą odrębność obydwu regulacji, albowiem wyłączenie sędziego na podstawie art. 49 § 1 k.p.c. nie daje żadnych podstaw do zakwestionowania postanowienia wyłączającego od orzekaniu sędziemu, którego postanowienie dotyczy. W ocenie Sądu rozpoznającego wniosek instytucja tzw. testu niezawisłości sędziowskiej stanowi regulację szczególną wobec przepisu z art. 49 § 1 k.p.c. Jeżeli strona oczekuje wyłączenia sędziego ze względu na okoliczności związane z jego powołaniem może to uczynić wyłącznie w oparciu o przepis art. 42 a § 3 i nast. ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych. W świetle obowiązujących przepisów Sąd nie może zastosować art. 42 a § 3 i nast. ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych działając z urzędu. Tym samym wniosek o wyłączenie K. K. od orzekania w sprawie musiał zostać oddalony.

Sąd rozpoznający zażalenie zważył co następuje:

Zaskarżone postanowienie należało uchylić i przekazać wniosek o wyłączenie sędziego do ponownego rozpoznania, albowiem Sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy. Nie można zgodzić się z twierdzeniem, że wniosek o wyłączenie sędziego był niedopuszczalny. Sąd I Instancji nie wyjaśnił, dlaczego wniosku o wyłączenie nie zakwalifikował jako wniosku o „test niezawisłości i bezstronności” sędziego, skoro wniosek ten został złożony po wprowadzeniu do ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych tej instytucji.

Zgodzić się należy, że instytucja wyłączenia sędziego na podstawie art. 49 §1 k.p.c. jest regulacją całkowicie odrębną od instytucji „testu niezawisłości i bezstronności sędziego” uregulowanej w art. 42 a § 3 ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych. Co jednak istotne każda z tych instytucji może prowadzić do identycznego skutku tj. wyłączenia sędziego od orzekania w danej sprawie (por art. 49 § 1 k.p.c i art. 42 a § 11 ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych). Oznacza to, że w przypadku złożenia po 14 lipca 2022 roku wniosku o wyłączenie sędziego Sąd rozpoznający taki wniosek musi w pierwszej kolejności rozważyć, czy wnioskodawca wnosi o przeprowadzenie „testu niezawisłości i bezstronności sędziego”, a zatem wyraża wątpliwości, czy Sędzia wyznaczony do rozpoznania sprawy ze względu na okoliczności towarzyszące jego powołaniu lub postępowaniu po powołaniu spełnia wymogi niezawisłości i bezstronności mogące mieć wpływ na wynik sprawy z uwzględnieniem charakteru sprawy i okoliczności dotyczących składającego wniosek, czy też wnioskodawca chce wyłączenia sędziego z uwagi na okoliczności tego rodzaju, że mogłyby wywołać uzasadnioną wątpliwość wyłączenie co do bezstronności sędziego w danej sprawie. Wniosek o wyłączenie sędziego w oparciu o art. 49 §1 k.p.c. ma zatem zagwarantować stronie rozpoznanie sprawy przez Sąd w takim składzie orzekającym, którego sędziowie nie pozostają w relacjach osobistych ze stronami oraz nie mieli określonych wcześniej związków z rozpoznawaną sprawą. Przyczyną wprowadzenia do porządku prawnego instytucji tzw. testu niezawisłości” było podważanie statusu sędziów, którzy zostali powołani przez Krajową Radę Sądownictwa w składzie ukształtowanym ustawą z dnia 8 grudnia 2017 roku o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw. W wyniku przywołanej nowelizacji w skład tego organu wchodzi obecnie 19 osób wybranych przez Sejm (w tym 15 sędziów), 2 osoby wybrane przez Senat, po jednej wybranej przez Prezydenta RP i przez Radę Ministrów oraz z urzędu Prezes Sądu Najwyższego i Prezes Naczelnego Sądu Administracyjnego. O odrębności obydwu instytucji „wyłączenia sędziego” świadczy to, że w ramach art. 49 § 1 k.p.c. Sąd bada wyłącznie czy przy rozpoznawaniu sprawy wyznaczony sędzia jest bezstronny, natomiast w ramach instytucji z art. 42 a § 3 ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych Sąd bada czy osoba wyznaczona do rozpoznania sprawy spełnia nie tylko wymogi bezstronności, ale też niezawisłości. Co istotne w ramach instytucji „testu niezawisłości i bezstronności” sędzia, którego wniosek dotyczy, w wypadku uwzględnienia wniosku, ma prawo do złożenia w terminie 3 dni od dnia doręczenia mu postanowienia wraz z uzasadnieniem wniosku o ponowne rozpoznanie sprawy przez Sąd Najwyższy w składzie 5 sędziów losowanych spośród całego składu Sądu Najwyższego (por. art. 42 a § 13 ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych). W ramach instytucji wyłączenia sędziego z art. 49 § 1 k.p.c. Sędzia wyłączony od orzekania w sprawie nie ma możliwości kwestionowania postanowienia Sądu. Przepis art. 49 § 1 k.p.c. znajdzie również zastosowanie wtedy, gdy to sam Sędzia żąda swojego wyłączenia np. ze względu na okoliczność, że jest powiązany z jedną ze stron postępowania. Trudno sobie wyobrazić sytuację, aby osoba powołana na stanowisko Sędziego kwestionowała własną niezawisłość i żądała przeprowadzenia w stosunku do siebie testu z art. 42 a § 3 ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych.

Ustawodawca do tej pory nie wprowadził do porządku prawnego żadnej regulacji pozwalającej na podważenie status sędziego sądu powszechnego powołanego przez Prezydenta RP. Wbrew temu na co wskazuje wnioskodawca, takich wniosków nie można również formułować w oparciu o uchwałę składu 7 sędziów z dnia 2 czerwca 2022 roku w sprawie o sygn. I KZP 2/22. Sąd Najwyższy w tej uchwale wprost wskazał, że brak podstaw do przyjęcia a priori, że każdy sędzia sądu powszechnego, który uzyskał nominację w następstwie brania udziału w konkursie przed Krajową Radą Sądownictwa po 17 stycznia 2018 r., nie spełnia minimalnego standardu bezstronności i każdorazowo sąd z jego udziałem jest nienależycie obsadzony. Ustawodawca pozwolił jednak na zbadanie niezawisłości i bezstronności sędziego z uwzględnieniem okoliczności jego powołania i zachowania po powołaniu właśnie na podstawie art. 42 a § 3 ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych.

W swoim wniosku M. F. wprost wskazuje, że oczekuje, iż Sąd rozstrzygnie, czy K. K. ze względu na sposób jej powołania na stanowisko Sędziego przez Prezydenta RP może orzekać w jego sprawie. Skoro zgłoszone zostały wątpliwości co do prawidłowości procedury powołania na stanowisko sędziego, to Sąd odwoławczy nie ma żadnych wątpliwości, że wniosek M. F. należało rozpoznać jako wniosek o przeprowadzenie testu niezawisłości i bezstronności sędziego. Sąd I Instancji tego nie uczynił, a zatem nie rozpoznał istoty sprawy.

Pojęcie niezawisłości nie zostało zdefiniowane, lecz terminem tym ustawodawca posługuje się w Konstytucji RP. Zgodnie z art. 45 Konstytucji RP każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny bezstronny i niezawisły Sąd. Zgodnie z art. 178 Konstytucji RP sędziowie w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości są niezawisli i podlegają tylko Konstytucji oraz ustawom. Na pojęcie niezawisłości składa się wiele elementów takich jak:

- 1) bezstronność w stosunku do uczestników postępowania,
- 2) niezależność wobec organów pozasądowych,
- 3) samodzielność sędziego wobec władzy,
- 4) niezależność od czynników politycznych,
- 5) wewnętrzna niezależność sędziego

(zob. Z. Czeszejko-Sochacki, Prawo do sądu w świetle Konstytucji RP, Państwo i Prawo 1997, nr 11-12, s. 99-100). Bezstronność jest zatem elementem niezawisłości sędziowskiej. Niezawisłość sędziowska jest pojęciem szerszym niż bezstronność i może być badana w postępowaniu cywilnym tylko w oparciu o art. 42 a § 3 ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych.

Sposób przeprowadzenia testu niezawisłości sędziowskiej nie został w żaden sposób sformalizowany w przepisach prawa. Wskazówek co do jego przeprowadzenia należy szukać nie tylko w orzecznictwie sądów krajowych, lecz także w orzeczeniach Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (ETPCz) oraz Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej ((...)). ETPCz w wyroku Wielkiej I. z dnia z 1 grudnia 2020 r. nr sprawy 26374/18, G. Á. przeciwko Islandii zaproponował tzw. test Á., zwany także testem islandzkim. Składa się on z trzech punktów i ma na celu ustalenie, czy pogwałcenie prawa krajowego przy powołaniu sędziego skutkuje naruszeniem prawa do rzetelnego procesu zagwarantowanego w art. 6 ust 1 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, tj.:

- 1) czy doszło do oczywistego naruszenia prawa krajowego;
- 2) czy miało ono poważny charakter, tzn. czy realnie wpływa ono na niezależność sądu;
- 3) czy zostało ono efektywnie zbadane i naprawione przez sądy krajowe.

Z kolei (...) w wyroku z 6 października 2021 r., w sprawie C-487/19 W.Ż. (EU:C:2021:798) orzekł, że art. 19 ust. 1 akapit drugi (...) oraz zasadę pierwszeństwa prawa Unii należy interpretować w ten sposób, że sąd krajowy

rozpoznający wniosek o wyłączenie sędziego zgłoszony w związku z odwołaniem, w którym sędzia sądu umocowanego do dokonywania wykładni i stosowania prawa Unii kwestionuje decyzję o przeniesieniu go bez jego zgody, powinien - gdy taka konsekwencja jest z punktu widzenia danej sytuacji procesowej nieodzowna dla zagwarantowania pierwszeństwa prawa Unii - uznać za niebyłe postanowienie, na mocy którego organ orzekający w ostatniej instancji i w składzie jednego sędziego odrzucił to odwołanie, jeżeli z całokształtu warunków i okoliczności, w jakich został przeprowadzony proces powołania tego sędziego orzekającego jednoosobowo, wynika, że owo powołanie nastąpiło z rażącym naruszeniem podstawowych norm stanowiących integralną część ustroju i funkcjonowania rozpatrywanego systemu sądownictwa oraz że zagrożona jest prawidłowość skutku, do którego doprowadził wspomniany proces, przez co w przekonaniu jednostek mogły powstać uzasadnione wątpliwości co do niezawisłości i bezstronności sędziego, o którym tu mowa, wobec czego owego postanowienia nie można uznać za wydane przez niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony uprzednio na mocy ustawy w rozumieniu przywołanego powyżej art. 19 ust. 1 akapit drugi (...).

Natomiast Sąd Najwyższy odwołując się do oceny obiektywnych warunków postrzegania sądu jako niezawisłego i bezstronnego, zgodnie z kryteriami wskazanymi w wyroku (...) z 19 listopada 2019 r. w sprawach C-585/18, C-624/18 i C-625/18, w uchwale składu połączonych I.: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i (...) z 23 stycznia 2020 r., sygn. akt (...) I-4110-1/20, przedstawił koncepcję indywidualnego testu niezawisłości sędziego. Tezy te zostały później rozwinięte w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 2 czerwca 2022 r., sygn. akt I KZP 2/22 (OSNK 2022, nr 6, poz. 22).

We wspomnianej uchwale połączonych trzech Izb Sądu Najwyższego uznano, że nienależyta obsada sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k albo sprzeczność składu sądu z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c. zachodzi także wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego w sądzie powszechnym albo wojskowym na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw, jeżeli wadliwość procesu powoływania prowadzi, w konkretnych okolicznościach, do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, art. 47 KPP oraz art. 6 ust. 1 EKPC (teza 2). W uzasadnieniu Sąd Najwyższy podkreślił, że mechanizm kontroli standardu niezawisłości i bezstronności powinien polegać na ocenie zarówno stopnia wadliwości poszczególnych postępowań konkursowych, jak też okoliczności odnoszących się do samych sędziów biorących w nich udział oraz charakteru spraw, w których orzekają (orzekały) sądy z ich udziałem. Przy ocenie wpływu wadliwości procesu powołania na urząd sędziego na dochowanie standardu bezstronności i niezawisłości sądu orzekającego z udziałem takiego sędziego konieczne jest uwzględnienie całego zespołu rozmaitych kryteriów. I tak zdaniem Sądu Najwyższego:

- w przypadku sądów wyższego szczebla w strukturze organizacyjnej organów wymiaru sprawiedliwości za obowiązujący trzeba przyjąć wyższy poziom wymagań w zakresie minimalnych warunków bezstronności i niezawisłości;
- rozróżnić należy sytuacje, w których oceniane powołanie nastąpiło po raz pierwszy na urząd sędziego, oraz w których wiązało się z objęciem kolejnego urzędu przez sędziego, w sądzie wyższego rzędu (uwzględnienie charakteru awansu - jak szybko do niego doszło, na jakie stanowisko awansował dany sędzia);
- przy dokonywaniu ww. oceny znaczenie mogą mieć szczególne okoliczności dotyczące samego sędziego (np. zaangażowanie sędziego bezpośrednio przed powołaniem na urząd w jednostkach podległych Ministrowi Sprawiedliwości lub innych organach władzy wykonawczej lub Krajowej Radzie Sądownictwa - w okresie, w którym kierownictwo organów zwierzchnich tych jednostek kształtowane było przez większość parlamentarną uchwalającą ustawę z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw; stosunek sędziego do dokonywanych zmian, publicznie wyrażany zarówno w procedurze konkursowej, jak i później, zwłaszcza w zakresie akceptacji niekonstytucyjnych działań organów władzy wykonawczej wobec sądów, czy akceptacji utraty przez Krajową Radę Sądownictwa przymiotu niezależności);

– wpływ na ocenę bezstronności i niezawisłości sędziego może mieć również stwierdzenie innych wadliwości postępowania konkursowego, takich jak np.: zaniechanie wyłączenia się poszczególnych członków Krajowej Rady Sądownictwa z postępowania prowadzonego wobec osób z nimi powiązanych; pozytywne rozstrzygnięcie konkursów na urząd sędziego na rzecz osób uzyskujących awanse o charakterze administracyjnym w strukturze sądownictwa w drodze arbitralnych decyzji Ministra Sprawiedliwości; szczególny brak transparentności procedur konkursowych; uzyskanie wskazania Rady na urząd sędziego przy braku opinii organów samorządu sędziowskiego lub po uzyskaniu opinii wyraźnie ukazującej brak poparcia kandydatury lub wskazanie osoby o oczywiście mniejszych kompetencjach w stosunku do innych osób startujących w konkursie;

– ze względu na strukturalne uzależnienie Krajowej Rady Sądownictwa od władzy politycznej, większe wątpliwości co do dochowania standardów bezstronności i niezawisłości będą występować wówczas, gdy w danej sprawie sąd miałby orzekać w kwestiach istotnych z punktu widzenia tej władzy. Równocześnie Sąd Najwyższy podkreślił jednak, że pewne okoliczności mogą wskazywać, że mimo wadliwości procedury powołania co do konkretnego sędziego zachowany został minimalny standard warunkujący postrzeganie sądu jako bezstronnego i niezawisłego, w szczególności w sytuacji, w której dana osoba spełniałaby obowiązujące kryteria wskazania na urząd sędziego także w poprawnie ukształtowanej procedurze postępowania przed Krajową Radą Sądownictwa.

Zadać należy również pytanie czy instytucja określona w art. 42 a § 3 ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych może być efektywnym środkiem do wyłączenia od orzekania w sprawie osoby, która mimo, że powołana na stanowisko sędziego nie spełnia przymiotu sędziego niezawisłego. Trzeba mieć tu na względzie, że Polska jest państwem członkowskim Unii Europejskiej, a zgodnie z art. 19 ust 1 Traktatu o Unii Europejskiej w związku z art. 47 Karty Praw Podstawowych wszyscy obywatele Unii Europejskiej, w tym Polacy, muszą mieć dostęp do skutecznego środka zaskarżenia, tj takiego środka, który gwarantuje realnie, a nie tylko formalnie, prawo do rozpoznania sprawy przez niezawisły i bezstronny sąd. Oznacza to, że instrumenty prawne wprowadzone do polskiego porządku prawnego muszą gwarantować prawo do sądu w rozumieniu art. 47 Karty Praw Podstawowych, art. 6 ust 1 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka czy art. 45 Konstytucji RP, a nie tylko iluzję takiego prawa. W tym miejscu należy zwrócić uwagę na §§ 4, 5 7 8 i 9 art. 42a ustawy prawo o ustroju sądów powszechnych:

§ 4. Wniosek o stwierdzenie przesłanek, o których mowa w § 3, może być złożony wobec sędziego wyznaczonego do składu sądu rozpoznającego sprawę w pierwszej instancji lub apelację, z wyłączeniem spraw, w których termin do ich rozpoznania i wydania orzeczenia jest nie dłuższy niż miesiąc od dnia złożenia pisma procesowego wszczynającego postępowanie w sprawie.

§ 5. Wniosek składa się w terminie 7 dni od dnia zawiadomienia uprawnionego do złożenia wniosku o składzie rozpoznającym sprawę. Po upływie terminu, o którym mowa w zdaniu pierwszym, prawo do wniesienia wniosku wygasa. Sąd przy doręczeniu pierwszego pisma w sprawie zawiadamia uprawnionego do złożenia wniosku o składzie rozpoznającym sprawę, a przy każdym kolejnym - jeżeli skład rozpoznający sprawę uległ zmianie.

§ 7. Wniosek powinien czynić zadość wymaganiom przewidzianym dla pisma procesowego, a ponadto zawierać:

- 1) żądanie stwierdzenia, że w danej sprawie zachodzą przesłanki, o których mowa w § 3;
- 2) przytoczenie okoliczności uzasadniających żądanie wraz z dowodami na ich poparcie.

§ 8. Wniosek niespełniający wymagań, o których mowa w § 7, podlega odrzuceniu bez wezwania do usunięcia braków formalnych. Odrzuceniu podlega również wniosek złożony po upływie terminu albo z innych przyczyn niedopuszczalny.

§ 9. Wniosek złożony wobec sędziego wyznaczonego do składu sądu dokonującego czynności w toku postępowania przygotowawczego w postępowaniu w sprawach o przestępstwa skarbowe lub w postępowaniu karnym pozostawia się bez rozpoznania.

W każdej indywidualnej sprawie należy rozważyć czy powyższe ograniczenia przy zastosowaniu instytucji testu niezawisłości i bezstronności sędziego nie będą de facto prowadzić do zniweczenia celu tej instytucji, a zatem zagwarantowania każdemu obywatelowi kraju członkowskiego Unii Europejskiej prawa do sądu (a nie iluzji sądu). Na to zagadnienie zwrócił uwagę w wyroku z dnia 5 czerwca 2023 roku w sprawie C -204/21 (...), który w punkcie 271 wyroku zwrócił uwagę, że zasada pierwszeństwa prawa Unii, która ma również charakter konstytucyjny, wymaga, zgodnie z utrwalonym orzecznictwem przypomnianym w pkt 228 niniejszego wyroku, by sądy krajowe, do których należy w ramach ich kompetencji stosowanie przepisów prawa Unii, zapewniły pełną skuteczność tych przepisów w zawisłych przed nimi sporach, w razie potrzeby odstępując, z mocy własnych uprawnień, od stosowania każdego przepisu krajowego sprzecznego z bezpośrednio skutecznym przepisem prawa Unii, bez żądania uprzedniego uchylecia tego przepisu w drodze ustawodawczej lub w jakimkolwiek innym trybie konstytucyjnym ani bez oczekiwania na takie uchycenie. Dodatkowo w punkcie 272 wyroku Trybunał orzekł że są sprzeczne z wymogami wynikającymi z samej natury prawa Unii wszelkie przepisy obowiązujące w krajowym porządku prawnym oraz wszelka praktyka legislacyjna, administracyjna lub sądowa powodujące ograniczenie skuteczności tego prawa poprzez odmowę przyznania sądowi, w którego kompetencji leży jego zastosowanie, uprawnienia do uczynienia, w momencie stosowania tego prawa, wszystkiego co niezbędne do pominięcia krajowych przepisów ustawowych mogących stać na przeszkodzie pełnej skuteczności podlegających bezpośredniemu stosowaniu norm prawa Unii (wyrok z dnia 4 grudnia 2018 r., Minister for J. and E. i C. of A. G. S., C#378/17, EU:C:2018:979, pkt 36 i przytoczone tam orzecznictwo).

Sąd ponownie rozpoznający sprawę rozważy zatem, czy wniosek M. F. spełnia wymogi formalne „testu niezawisłości sędziowskiej” wskazane w art. 42a § 7 ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych, a jeżeli nie - czy dopuszczalnym jest w świetle standardów (...) i ETPCz, a także Konstytucji RP jego odrzucenie na podstawie art. 42a § 8 ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych. Dokona analizy procedury powołania sędzi Kai Królikowskiej na stanowisko sędziego, wskaże, czy przy powołaniu K. K. na stanowisko sędziego doszło do oczywistego naruszenia prawa krajowego; czy to naruszenie miało poważny charakter, tzn. czy realnie wpływa ono na niezawisłość sędziego, którego wyłączenia wnioskodawca oczekuje, czy zachowanie sędziego po powołaniu, w tym także objęcie funkcji przez sędziego, świadczy o tym, że sędzia biorąc pod uwagę uczestników postępowania będzie w niniejszej sprawie stronniczy lub nie będzie niezawisły. Dokonując tej analizy Sąd powinien rozważyć, czy wziąć pod uwagę wyłącznie okoliczności, na które powołuje się we wniosku M. F. czy też uwzględnić okoliczności znane sądowi z urzędu, których wnioskodawca wprost nie powołał, a które mogą mieć wpływ na ustalenie, że sędzia Kaja Królikowska nie będzie niezawisłym sędziom w sprawie wniosku o zabezpieczenia złożonym przez Sędziego Macieja Ferka przeciwko Sądowi Okręgowemu w Krakowie. Dopiero po dokonaniu takiej analizy, Sąd podejmie ostateczną decyzję, czy powołana na stanowisko sędziego sędzia Kaja Królikowska powinna zostać wyłączona od orzekania w sprawie na podstawie art. 42 a § 11 ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych.

W tym stanie rzeczy Sąd rozpoznający zażalenie, działając na podstawie art. 386 §4 k.p.c. w zw. z art. 397 §3 k.p.c. oraz na podstawie art. 108 § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji postanowienia.

Sędzia Michał Kwiatkowski Sędzia M. N. Sędzia Karolina Bąk -Lasota